

fizyografik oluşumlar ile tükenme tehdidi altındaki hayvan ve bitki türleri mevcuttur.

Tarihi mirası koruma kurulları tarafından resmi bir tespit yapılmamış olmasına rağmen Tunceli'nin güney batısında yer alan bölge olan Keban Baraj Gölü Havzası'nda yapılan araştırmalar da elde olunan arkeolojik verilere göre; bölgenin, Palaolitik Dönem açısından çok zengin olduğu vurgulanmaktadır.

3- Uzunçayır Barajı hariç, diğer barajların yapılması halinde Munzur Vadisi ile çevresi, tam bir yıkıma uğrayacaktır.

Munzur Vadisi ile çevresinin doğasının yıkıma uğratılması, aynı zamanda büyük çaplı demografik değişmelere yol açarak; başlamış olan "geri dönüş" sürecini durdurur, hatta yeni "göç"lere de neden olur. Çünkü, Tunceli'de yaşamın ekonomik ve kültürel altyapısı; "su" ve "dağ"dır. Suyun, baraj rezervuarlarında tutulması; O'nu kirletir ve hayat verdiği canlıları yok eder. Susuz kalmış vadiler ile "su vermeyen" dağların ekolojik dengesi alt-üst olur, bitki ve hayvan türleri bakımından alabildiğine "yoksul"laşır. Kısaca; suların, vadilerin, dağların doğal ve "efsanevi" çekiciliği biter... Tunceli'li için bu durumun anlamı, Munzur da "hayat"ın yok olmasıdır.

Pülümür Barajı ve Hidroelektrik Santrali'nin göçe zorlayacağı veya olumsuz etkileyeceği köyler hariç, Mercan ve Munzur Vadisi'nde yapılacak barajlar ile hidroelektrik santraller; 84 köyün yaşam olanaklarını, doğrudan ve dolaylı olarak tehdit etmektedir.

Öteyandan üretimi hedeflenen elektrik enerjisi, Tunceli için de kullanılmayacaktır.

Tunceli'de sanayi yoktur, ticaret ve hizmet sektörü gelişme halindedir.

Buna karşılık Tunceli'nin; hayvancılık, arıcılık ve turizm potansiyeli büyüktür. Devlet; Tunceli'yi kalkındırarak ulusal ekonomiye artı-değer katmak istiyorsa, Tunceli'nin doğasını olduğu gibi koruyarak; O'nun güzelliklerinden, dağlarından, mağaralarından, içme ve kaplıcalarından, göllerinden akarsularından, vadilerinden, mesire yerlerinden yararlanmayı ve bu coğrafyayı; ulusal/uluslararası düzeyde dağ, su ve orman turizmine açmayı planlamalıdır.

Keza, hayvancılık ve arıcılık teşvik edilerek,

Tunceli'deki ekonomik yoksulluk; kısa sürede sona erdirilebilir.

Üstelik, Tunceli'de turizm ve hayvancılık potansiyeline yönelik planlamaların maliyeti; baraj ve hidroelektrik santrallerin yapım ile işletme maliyetlerinden daha ucuz olur. Çünkü, turizmin ve hayvancılığın doğal altyapısı, Tunceli Coğrafyası'nda zaten mevcuttur.

Turizmden, hayvancılıktan ve arıcılıktan sağlanacak artı değer; hem daha büyük, hem de süreklidir.

Objektif ve rasyonel bakıldığında zaman görülmektedir ki; "Munzur Projesi"; ekonomik, sosyal ve demografik bakımlardan uygun ve verimli bir proje değildir. Aksine O'rada yaşayan/yaşayacak olan insanların "hayat kaynakları"ni ve Türkiye Doğası'nın istisnai evrensel değerdeki bitki ile hayvan türlerini ve ilin turizm potansiyelini yok edecek bir projedir.

Munzur, şimdi Pülümür Çayı ile birlikte 8 yerinden boğulmak isteniyor. Buna, yer yer başlandı da. Ne için? Hepsini bu ülkede tüketilen elektrik enerjisini %1,2 arttırabilmek için. Bu kadar elektrik enerjisinin 10 katı şimdi termik santraller düşük kapasite ile çalıştırıldığı ve bir o kadar da iletim hatlarındaki kayıplar önlenmediği için sokağa atılıyor. Bunun onlarca katından, jeotermal, güneş, küçük hidroelektrik santraller, vb. tükenmez ve çevre dostu üretim teknikleri desteklenmediği için yararlanılmıyor.

Bu inanın birkaç nedeni var. Biri dar kafalı uzmanlıkların doğru bir şey yaptıklarına olan inancı. Onlara göre doğada böyle bir potansiyel var ve bunu böylesi projelerle yaşamın hizmetine sunmak olanaklı. Onlar, yaptıklarıyla övünüyorlar bile.

Başkaları, iş makineleriyle, devlet desteği ile büyük toprak işleri yaparak hızlı para kazanmak; Tunceli'de yerlerinden sökülmüş baraj gövdesinde depoladıkları kayalar karşılığında aldıkları paraları Akdeniz kıyılarında yeni bir beş yıldızlı otele yatırarak yaşamlarını değiştirmenin hirsında. Hele, geçersiz gerekçelerle en kârlı iş kalemi olan kazı ve dolguyu arttıracak proje değişikliklerini kabul ettirebilirlerse, bu kazançları daha da katmerleniyor. Aynı, Konaktepe I ve II'nin birleştirilmesinde olduğu gibi. Yürekli bir kamu görevlisi çıkıp açıklar mı: Konaktepe I ve II'nin

toplam kazı ve dolgu işlerinin tutarı ile bu iki barajın birleştirilmesi durumunda ne yönde ve ne kadar değişti? Bu değişikliğin gerekçelerini kamuoyu önünde, yansız teknik elemanlarla tartışabilirler mi?

Bir başkaları da banka gruplarından sağladıkları finansların komisyon ve faizlerinin peşinde. Onlar için ne gam, çevrenin ve çevrede yaşayanların yitirecekleri onların kazanacaklarından çok, çok daha fazla olacakmış! Bu barajları ille de burada (başka zaman Artvin'de, başka zaman Bergama'da, başka zaman Çine'de, başka zaman Iısu'da) yapmak için bunca direktmenin altında bunlar yatıyor.

Bu ülke enerji üretmek için yapacağı yatırımlarda elde edebileceği yararlar ile yitirecekleri arasında bir muhasebeyi ne zaman yaptı ki? Yitirilenlere bakılırsa pek yapmadı. Bu yapıların hemen tümünde ÇED (Çevresel Etki Değerlendirme) çalışması yok. Olanlar, kamuoyunun önünde tartışılmıyor. Ne denli güvenilir oldukları kuşku. Fizibiliteleri içler acısı. Ancak, yurttaşlar ve sivil toplum kuruluşları öncülük ederlerse bu konu bir ucundan tartışılabilir.

Pekiyi, bu ülke enerji üretmek için yapacağı yatırımlarda elde edebileceği yararlar ile yitirecekleri arasında bir muhasebeyi ne zaman yapacak? Yurttaşlar bu alana doğrudan girdikleri zaman.

Öyle ise, Munzur'lular da, dünyadaki pek çok kardeşleri gibi bu konuyu tartışmalı. Diyelim ki, bu barajlar bir yatırım olarak başarılı oldu. Proje sahibi, finansörü ve yapımcısı umduklarını kazandılar. Kâr ettiler. Munzur bundan ne kazanıp ne yitirecek?

Her şeyden önce devlet istimlaklere, yolların ve öteki altyapıların yeniden ve başka bir yerde yapılmasına ne harcayacak; yerlerinden edilen halktan almakta olduğu vergilerden ne kadarını yitirecek?

Halkın ne kadarı alacakları sınırlı istimlak bedellerini verimli değerlendirebilecek ve ne kadarı bunu çarçur edip göçe ve yoksulluğa yol alacak? Baraj göllerinden çıkacak olan karbondioksit ve metan gazları ne kadar olacak ve küresel ısınmaya ve iklimlerin değişmesine ne kadar olumsuz katkıda bulunacak?

Munzur vadisindeki bitki örtüsü bu bayındırlık

çalışmalarından ve daha sonra baraj göllerinden ne kadar zarar görecektir? Artık eskisi gibi tümü ile kar yerine çoğu yağmur olarak düşecek yağışlar bu bitki örtüsünü nasıl dönüştürecek?

Yağış düzeni böyle değişince, yöredeki su kaynaklarının, gözelerin yıllık boşalma düzenleri de değişecek. Anadolu'nun hemen her yerinde yeraltı suyu sıcaklığı 14°C dolayında. Munzur Dağları büyük ölçüde kireçtaşlarından oluşuyor. Bu kayalar çatlaklarında dolaşan yeraltı suyu tarafından kolayca eritiliyor. Böylece çatlaklar boyunca irili-ufaklı erime boşlukları giderek mağaralar oluşuyor. Bu ortamlara karstik ortamlar deniyor. Munzur'daki gibi karla kaplı, yüksek ve karstik boşluklarla donanmış dağları örten kardan eriyen su ile hemen beslenen gözelerin suları da 2-5°C arasında sıcaklıklı. Munzur'un akarsularının sıcaklıkları da yılboyu 10°C'ı pek aşmaz. Barajlar yapıldıktan sonra büyük yüzeyel su kütleleri oluşunca akarsuyun da, kaynakların da sıcaklıkları her halde 10°C 'den çok artınca bu yörenin iklimi değişmeyecek mi?

Buradaki bitki ve hayvansal yaşam dokusu ve düzeni bütünü ile değişmeyecek mi? Başka bir Munzur ortaya çıkınca yitirilecek olanların bedelini kim hesaplayabilir?

Baraj gövdeleri ve gölleri altında kalacak olan ekonomik kaynakların, yeraltı kaynaklarının bir envanteri yapıldı mı? Bu yolla neler yitirilecek? Buralarda yitirilecek kültürel mirasın envanterinin yapılmadığını herkes biliyor. Böyle yitirilecek ve bir başka yolla yerine konulamayacak olan değerlere kim paha biçebilir?

Munzur havzasında yaşayanları, bu durgun su kütleleri ve değişecek iklimden ötürü bekleyen hastalıklar araştırıldı mı?

Çekilecek acıları umursamıyor iseniz, bunun sağlık harcamalarına nasıl yansıtacağını da hesaplayın. Bunu da katın fizibilitenize!

Hayır, Munzur'a dokunmanın ekonomik mantığı zayıf. Bu projeler fizibil görünmüyor. Kuşkunuz varsa gelin birlikte irdeleyelim bu fizibiliteleri. Ama hayır! Munzur'a dokunmamak için ekonomikten daha önde gelen nedenler var. Başta geleni Munzur'un kendisi ve Munzur'lular!

Munzur'un dünyadaki pek çok benzeri ve kardeşi gibi bu projelere karşı çıkmak görevdir.